Број 269 У Новом Саду у четвртак 10. (23.) децембра 1909. Година XLIV.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. на четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. а за стране земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 20

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Крај Фридјунгове парнице.

Фридјунгова парница довршена је измирењем. Фридјунг је изјавио, да су лажна ова два „документа“, која је он изнео и која се односе на дра Марковића, председника „Словенског Југа“. А према томе она друга документа не жели употребити. Парничке трошкове да плати свака страна по пола

Не вреди тражити длаку у јајету. Фридјунг није повукао све — безусловно Није хтео да призна, да ни у чему нема право, нити је хтео да плати трошкове сам. Али то је узгредно. Тужитељи, хрватско-српска коалицаја, није ни хтела, ни смела до краја истеривати правду, јер је то било — у Бечу.

Они, којима није стало до истине, остаће при своме. Тврдиће и даље, да у тој ствари „има нечега“. И ма како да је испала парница, и да је Фридјунг за све казао да није истина и да је порота осудила Фридјунга, они би продужили што су започели.

Но ко непристрано загледа у ствар, мора признати, да се парница врло рђаво свршила по Фридјунга. Он је скр'ан таквим једним доказом, да није могао, ни смео да остане при своме а да не изгуби у свету и последњи трун свога гласа као историчар, као научењак, који тражи истину.

Сведоци, на које се позвао Фридјунг нису му ништа посведочили. Једни је Клумецки теретио Супила и то у ствари, која ни у чем не стоји у вези са питањима, која је требала решити ова парница.

Стручњаци у језику и рукопису нису дали Фридјунгу за право. Један никако други у пола. Све прилике говориле су против Фридјунга. Али он је остао непоколебив. Њ га је скршио један доказ. Али несумњив, непобитан доказ Доказало се, да је др. Божа Марковић био у Берливу кад су неки Фридјунгови документи забележили, да је био у Београду и председавао у „Словенском Југу“ То је посведочила и берлинска полиција.

Под теретом тог доказа Фридјунг није имао куд, но признаде, да су бар ти документи лажни, који се на то односе. Да је ону сведоџбу издала полиција друге које државе, можда би Фридјунг имао и на то што да каже, али против Берлина није смео.

Оно друго је за сваког непристраног врло просто. Фридјунг је говорио не само у новинама, него и на суду, да су његови документи потпуно исправни Добио је документе са најмер давнијег места за те ствари. (Из аустроугарског министарства спољних послова). Говорио је, како се он уверио као историчар, да су ти документи прави, да је искључена свака сумња у тој ствари итд Говорио је и о томе, како је оно надлежно место (наше министарство) и само тачно испитало документе итд.

И после свега тога морао је Фридјунг да призна, како су бар да документа лажна. Два документа, за која је залагао своју част и свој научни глас, да су прави. Али кад је већ то морао да призна, онда оно друго долази по себи. Доказало се, да је отрован онај извор, из ког је Фридјунг црпео своје документе А кад је неколико капи воде у том извору отровано, отровано је и оно друго.

Не може друкчије ни бити. Неко, ко је имао права документа, није морао поред њих да кривотвори друге. Онај, који је те документе продао нашем посланику у Бечу, односно министру спољних послова, тај је био варалица. И ако је само један документат лажан, онда је превара доказана. Онда пада вредност свију других докумената.

Свеједно је, шта је признао Фридјунг. Ово што сам мало час споменуо видела је цела Европа И треба да признамо: Наша дипломацијa се грдно обрукала И поред дипломације ми не можемо мирно да спавамо Она је упала у ону јаму, коју је у првом реду копала Србији, коалицији па и мађарској опозицији

Но показало се још нешто. Показало се, што су тражили да добију из Србије. Први кривац је у томе бивши бан Пејкчевић. Он је на распитивање из Беча први послао неку денунцијацију као истину. Дао се насамарити, па послао то у Беч. Данас каже — преварио се. Но из Беча почеше трагати за доказима. И хтели су те док зе да набаве из Србије од неваљалих људи. Ти неваљали људи дали су Бечу, што је тражио Кад нису имали праве, дали су лажне списе.

Па докле ће код нас овако? Овако и онако како је било у Загребу? Они сироти Срби још труну у тамницама. А против њих нема ничега. Може ли то тако остати?

Нови Сад, 10. децембра.

Политичка криза у Угарској. Лукач и Хедервари отпутовали су јуче у Беч, а данас ће бити примљени од краља у аудијенцију. О преговорима између Лукача и независне странке јављају ово: Није истина да је летос између Јуста и Лукача дошло до споразума. Истина је, да се Лукач тад покушао приближити вођама те странке, но они су пре свега ставили бали на њега питање, каково становиште заузима у питању самосталне банке Лукач је одговорио да заједничку банку треба продужити, и таме су преговори били свршени

Између Јуста и Лукача нема ни данас никаква споразума Кад се Лукач вратио из Беча опет је отпочео преговоре са независном странком. Позвао је Јуста, да изнесе оне услове под којима би независна и 48шка странка била вољна да образује владу, односно уђе у његову Лукачеву владу и заузме пет министарских места. И та би се влада ослањала једино на ту странку. Пошто су сви чланови те странке и за

ПОДЛИСТАК.

КАКО ПРОЛАЗЕ „МЕДЕНИ ДАНИ“.

— Vértesy Gyula. —

I.

Жена (оставивши ручни рад и нестрпљиво гледећи на сат): У једанаест сати излази из звања, а за четврт сата могао је кући доћи. Но ево већ пола дванаест, а њега још нема.. Са читава четврт сата је закаснио. То је ужасно! Ал' чекај, ти мужићу!.. Нећу те пољубити а за време ручка нећу с тобом ни проговорити! Па нећу те ни нудити. Ко сме читав четврт сата закаснити, тај не заслужује ни једне лепе речи. А неће је богме ни добити. (Набусито наставља прекинути посао, а муж, који је међутим дошао, крадомице јој прђе и очи рукама запуши.)

Муж: Ко сам? Погоди!

Жена: Мрски човек, који закашњује, а не жури се, да кући дође жени својој.

Муж (загрли је и пољуби): Само грди! Тако је слађи загрљај.

Жена: Мани ме се. Не волим те. Где си био? Треба да се стидиш, за толико оставити ону, коју си ти све и сва.

Муж: Драга моја лудице! Ишао сам по цвеће. Знам да волиш цвеће.

Жена: (Спазивши на столу остављено цвеће, радосно загрли мужа). Златни мој мужићу!

Муж: (Снебивајући се љубазно) И ти си така, као цвеће! Као цвеће си; чиста, лепа, питома Тешко ми је, када си ти не весела... Не знам већ шта ћу више да кажем? Ходи да потражимо Хајнеове песме

Жена: А шта ће ми Хајне! Мени само ти требаш као песник. Но немој се пљашити, зато не мораш стихове писати! Кад ми лепо говориш, па загрлиш, осећам се, као да најлепше песме читам.

Муж: Ти си на целом свету најлепша песма!

Жена: Шта мислиш, драги, да ли ће увек тако бити? Да ли ћемо се увек овако јако волети?

Муж: Догод живимо!

Жена: Али ако ме омрзнеш?

Муж: Драга лудице, а зар се може сунце, звезде и цвеће омрзити? Па ма да их сваким даном видимо! Тако је то и са љубављу.

Жена: Но, за овакав говор добићеш један пољубац. Па и још нешто. (Извади из џепа кутију цигара.) Изволи!

Муж: Шта је ово, драга моја? Ти имаш трафику?

Жена: Од цигара, које је мој отац о новој години добио, искала сам једну кутију, да ти поклоним, када се добро будеш понашао.

Муж: Ти си најзлатнија жена на целом свету!

Жена (пали цигару)

Муж: Ал' да, ти не трпиш дим. Боље ће бити да је напољу попушим.

Жена: Само брже запали, да не спечем прсте

Муж (запали): Боље да ја сав изгорим, него врхови твојих прстића да се опрже.

Жена: Је ли, да ли ти прија цигара? Е, па зашто бих ја тебе лишавала тог уживања. Нисам ја тиранин! Што је моме мужићу уживање, то је и моја радост. Која воли мужа, тој није непријатан дим из мужевљеве цигаре.

Муж; Мала моја, нема ти равне на свету!

Жена: Добар муж и жену добром чини.

Муж: Би ли хтела вечерас у позориште ићи?

Жена: Није ми на крај памети! Та ни најбоља представа на свету не вреди толико, колико ова радост, што могу с тобом у друштву да проведем.

Муж: Богиња моја! Срећо моја!

Жена: Да ли има од нас двоје срећнијих људи?

Муж: Нема, богме, ни у рају!

II.

После пола године.

Муж: (Улази пушећи).

Жена: (Запушавајући нос.) Пфуј! Опет ћеш да усмрдиш овај мали, ретки стан.

Муж: Жао ме је, али од моје станарине не могу узети стан са осам соба.

Жена: На то не достаје, а на цигаре достаје.

Муж: Дневно три британике, то је 42

једнички и појединце изјавили да својим вођама потпуно верују, то су Јуст, Холо, Бањањи и Телеки саставили овај програм владе: 1.) Опште, тајно, једнако право гласа по општинама 2.) Припрема за економску независност. 3.) Припреме за успостављене самосталне угарске банке за 1911. годину. — Лукач је прве две тачке усвојио, али трећу није, већ је хтео да је измене тако, да у питању банке одлучи сабор, који ће изабран бити на основу општег изборног права. — Јуст је одмах изјавио да то не може усвојити, но ипак је изнео ствар пред вође странке, који су се у свему сложили са Јустом и изрекли, да на тој основи не могу преговарати.

То се догодило у понедељак. У уторак Јуст и Лукач већ нису више преговарали, јер су сматрали, да је ствар са њихове стране решена. Међутим, поверник Лукачев др. Ђура Розенберг призвао је себи члана Јустове странке Шандора Готхарда, који му је био школски друг, и молио га да изради код Јуста, да се преговори поново наставе. Јуст у тој ствари није хтео сам да одлучи, већ је сазвао конференцију, којој су присуствовали Холо, Телеки, Бањањи Хавиар Бакоњи и Нађ и после кратког саветовања решили су да остају при својој ранијој одлуци, но то не искључује да се наставе преговори са Лукачем, који ће можда на крају и усвојити становиште ове странке. Изрекли су, да само за љубав владавине нису вољни ни за јоту да попусте од својих начела. То су сви чланови странке одушевљено прихватили осим двојице, тројице млађих, који рекоше да странка не треба сувише да затеже но ти су добили добру лекцију.

После те одлуке мађарске независне странке даљих преговора није било. Лукач и Хедервари, као што рекосмо, отпутовали су у Беч у аудијенцију и данас ће бити примљени од владара, те ће изнети успех својих преговора Опште је мишљење, да ће се вратити у Будимпешту и наставити да преговарају. Бар Лукач се изјаснио, да своју мисију не сматра завршеном.

Дакле, на данашњој аудијенцији ће одлучено бити, хоће ли се преговори продужити. Неки држе, да ће се то догодити и сматрају ствар тако, да ће краљ пристати на захтев независне странке и гледе самосталне угарске банке. У самој овој странци пак не суде тако ружичасто. Држе, да ће најпре доћи до једне прелазне владе и до нових избора, па тек онда до коначног решења кризе.

Парница

хрватско-српске коалиције против др. Фридјунга

Парница између Фридјунга и хрватско српске коалиције завршена је поравнањем Поравнање гласи: „Ја сам све тврдње у своме чланку поставио на основу темељних испитивања и тек сам онда дошао до закључка, када сам испитао све прилике, које сам познавао. Ја се не борим на правно, тек да правим ларму, и умем да ценим доказ, којим се потврђује да је професор Марковић био у Берлину С тога изјављујем лојално, да оба документа од 20. и 21. октобра 1908. године треба изјавити и да се ја и са овим другим документима не би хтео више да послужим.

Пошто сам ово изјавио, могу мирно изрећи, да ми је у овој ствари било и до сад, па и сада пред очима опште добро отаџбине.“

После овога повукли су тужиоци тужбу. Трошкове ће платити они и Фридјунг по пола Супило је био тужио баш ка, па је башка и одустао од тужбе, али је тражио да пре тога расветли још неке ствари, о свом путовању у Београд, о састанку са Пашићем и слично То је учинио, па је одмах и његов заступник повукао тужбу.

Председник је изјавио да на основу повучене тужбе ослобађа тужене, и нада се да ће ова парница донети добре плодове по нашу отаџбину.

Затим је и поротник др. Конради рекао, да ће вероватно овај процес бити од добрих последица по велику отаџбину Аустрију.

* * *

„Нова Слободна Преса“ вели, да се ова парница свршила на умирење обе државе у монархији. Фридјунг се није поравнао, што се бојао осуде. Он је дао ону изјаву, јер се уверио, да нису сви документи и без изнимке тачни. „Нова Слободна Преса“ добром се нада из ове парнице Хрватско српска коалиција умеће од сада да се чува, да је не доведу у свезу са уплизима у Србији. Иначе је занимљиво, вели, да су се Хрвати и Срби са поверењем обратили бечком суду и нису се преварили. Могли су дакле, видети и Хрвати и Срби, да је Беч праведан, а они га толико нападају.

У „Новој Слободној Преси“ има још, да наша монархија хоће са Србијом мира, те овај споразум није био само потребан, већ и нуждан.

Политички преглед.

Адреса краљу ради постављања самосталне банке У јучерањој седници посланичке куће угарског сабора расправљало се предлог Лајоша Холоа, да сабор поднесе краљу адресу, у којој ће изјавити да неће да продужи повластицу заједничкој банци, него жели, да се 1. јануара 1911. год. успостави самостална банка. Прво је узео реч предлагач Лајош Холо. Истиче, да се економски развитак не може замислити без самосталне народне банке У Угарској нема оних заштитних и стваралачких установа, које унапређују индустријски развој и потпуно је безуспешан данашњи рад на развитку индустрије. Заштитне пак и стваралачке установе су самостално царинско подручје и самостална банка. Ми немамо ниједно. Аустрија своју индустрију развија тако, да у исто време настојава да нашу уназади и ми ипак имамо заједничку банку. Садањи положај бране они, који су везани за заједничку банку везама интереса. Ко не увиђа, од колика је велика значаја рад банке за новчанице, тај губи право да говори при решавању овог питања. Крајем ове године излази рок пријави за продужење банковне повластице. Има озбиљних политичара, који кажу, да се већ и због кратковоће времена не може успоставити самостална банка до 31. децембра 1910. год. Али је Фрања Кошут изјавио да се може успоставити и за по године. Сметње, које се не могу отклонити ни за годину дана, не могу се отклонити ни за две, три, ни више година Криза се даље не може трпети. Самостална банка се мора успоставити. Моли, да му се предлог усвоји. — После Холоа је говорио барон Десидер Банфи Прима Холовљев предлог, мада не стоји с њиме на једном државно-правном основу Прима га зато, јер је потребно у тренутку последњег покушаја да сабор каже, да се криза реши на основу економске самосталности. Даље одуговлачење кризе штетно је и по државу и по краља и по положај монархије као велике силе Усваја и Холовљево образложење. Питање данас већ није економско Године 1867. и доцније заједнички интереси су створили царински савез и заједничку банку, али прилике се промениле и данас је већ не потребна заједница. Са политичког гледишта пак мора се имати на уму, да је захтев економске самосталности данас већ толико прожмао државу, да се без тога не може ни замислити миран рад. То је рекао владару још 1903. год. Ако је до сада било становиште, да на основу XII. зак. чланка од 1867. год. не треба економ-

---

потуре, месечно тридесет пута 42, то је 12 круна 70 потура, на годину, рецимо у округлом броју 144 круне, па и ако ово дометнем на станарину од 800 круна, то још увек није доста за стан од две хиљаде круна, какав би ти волела.

Жена: Ко је просјак, нек не пуши цигару за седам новчића.

Муж: Јефтиније, кћма смрде. Добро, сутра ћу кратке пушити. Али знам да нећеш поднети! Само ме једи, па ћеш крај ни крај навући...

Жена: (С потсмехом): Ох, ала си духовит! Не жалиш овде код куће трошити твоје духовите ракете.

Муж: О, ја их баш не морам чувати као други неко. —

Жена: Вељда ја?

Муж: Ја нисам казао.

Жена: Имаш право, луда сам! Али сам онда била најлуђа, када сам пошла за тебе.

Муж: Богме, онда се учинила велика глупост са обе стране.

Жена: Пазору! Види се, да ти је деда био мајстор

Муж: Ни твоји претци нису били краљеви.

Жена (гласно, али усиљено кашље): Хоћеш да ме убијеш.

Муж: Свако зна кашљати, када се усиљава... Уосталом, немој се усиљавати, оставићу цигару. (Оде писаћем столу, на ком нађе један цвет од мајолике): А шта је ово? Зар је овом овде место? Зар је моја соба мукеј?

Жена: „Моја“ соба! Ал си и поносан због тога, што од две собе можеш једну свој м назвати Али у палати са две собе не може милостиви господин имати своју собу

Муж: Дабогме, да може! Тако је и биће тако. Ово је моја соба. Овде нема места ни теби ни цвећу. Изволи га изнети!

Жена: Изнећу га, али када буде мени воља.

Муж (поново узме цигару и срдито пуши).

Жена: Зар опет?

Муж: Коме се дим не свиђа, може изаћи напоље.

Жена: Изађи ти напоље.

Муж (користећи се даном приликом, навлачи горњи капут): И ићи ћу!

Жена: А ја ћу, дабогме, да кукам сама код куће. Ни на вечеру нећеш доћи је ли?

Муж: Не.

Жена: То је нитковлук!

Муж: Ако могу попушити цигару и ако се нећеш свађати, онда ћу остати код куће.

Жена: А марим ја, остао а не остао. Зе мене си ваздух!

Муж: Ала је то леп духовит израз!

Жена: Марим ја за твој суд! Уосталом боље ће бити да већ једном идеш. Јер ако овде останеш у зимњем капуту, можеш опет добити кихавицу, а дивота је слушати твоје кихање. —

Муж: (Затиснувши уши): О, мени можеш говорити. (Пође напоље, а на врата застане). На вечеру ћу кући доћи.

Жена: Код матере ћу бити: Тамо доћи.

Муж: Боље да од глади умрем! Вечераћу ја у каквој гостионици. Та, забога, зато се и жени човек да и даље у гостионицама вечерава.

Жена: Дакле, ти си се зато оженио, да код куће вечераваш? Онда би боље било да си се оженио каквом куварицом.

Муж (вративши се с врата, јако повуче дим из цигаре): Драгој, доброј мамици љубим руке...

III.

Још доцније.

Муж дошавши кући, на писаћем столу нађе женине модне новине, ћутећи, баци их све у другу собу.

На то из друге собе, без речи, излетише ови предмети: Цигаршпиц, дуваљара, нож, дугмад са кошуље и неколико новина.

Муж хоће да уђе у другу собу, али му жена испред носа врата залупи.

Јабука (код Вршца), 15. (28) априла 1909.

Превео **Чика**.

ска самосталност, данас треба рећи, да на основу тога закона мора се она тражити. Треба спровести све, што тај закон дозвољава. Економску самосталност, пуну равноправност у спољном заступству и народни дух у војци. Самостална банка је само средство економске независности. У интересу закона треба самосталну банку успоставити 1911 год. Може се. Ну може се и одступити од тог датума, али треба одредити онда познији датум, од кога нећемо одступити. Говори затим о општем изборном закону. То и економска самосталност могу за дуго време осигурати мир у држави. Нема много наде, да ће сада извојевати самосталну банку али ако је народ јак, постићи ће свој смер. — Затим је говорио Фрања Кошут. Увек је био за успостављање самосталне банке, па и данас је. И сам би волео, да се успостави 1911 год., ако се може. Познати су разлози, због којих он држи, да се то не може извести. Баш због питања банке нема и није било споразума међу члановима владе. — После Кошута говорио је министар-председник Векерле. Рекао је, да је крив, што није одмах одлучно заузео становишта против самосталне банке. Није реч само о томе, да краљ неће да пристане на самосталну банку (Узвици: Кошут је рекао!), него има и стварних сметња. Није никад оспорио, да држава има права на самосталну банку, ако народ то одлучи. Али има тешкоћа. Треба нам очувати свој кредит, а у првом реду валуту. Мисли, да се то не може учинити. Уверен је, да ће самостална банка створити горе положај. Прво треба успоставити самостално царинско подручје. Уверио се, да и странци желе заједничку банку. Хоће да одвоји потрошаринске порезе и од 1917 године да се повуче царинска граница између Аустрије и Угарске. Рок за успостављање самосталне банке се не може одржати. Не усваја предлог. Говор Векерлов као и Кошутов често је прекидан и пропраћен бурним негодовањем. — Предлагач Холо у завршној речи одговара министру председнику и изјављује, да је тако требао говорити пре 9 месеци. Моли, да се његов предлог усвоји. — Затим је одређено гласање. Велик део Кошутове странке излази из саборнице. Предлог посланика Холо-а усвојен је са **133** гласа, против предлога пало **89** гласова. Независњачка странка је бурно поздравила овакав исход гласања.

Угарски сабор. У јучерањој седници после усвојена предлога посланика Холо-а у ствари самосталне банке продужена је расправа о индемнитету. Говорио је само независњак Раткаји против индемнитета. Сабор је због божићних празника одгођен до уторника 15 (28.) децембра. На првој седници ће се бирати одбор од 21 члана, који ће саставити адресу на краља у корист самосталне банке и продужиће се расправа о индемнитету.

Извештај

о седници српског прав. народног Школског Савета, држаној у Карловцима 27 и 28. новембра (10. и 11. децембра) 1909. године

Узет је на знање извештај о раду архидијецезалних учитељских зборова и на поднесене молбе и предмете донесена су потребна расположења, између осталога препоручено црквеним општинама, да својим учитељима одређују плате и петогодишње доплатке према платама комуналних учитеља, да имају овојим учитељима издавати огрев у оној врсти, какав се у месту већином употребљава; даље је изречено да од епархијског школског одбора именовани привремени учитељ не може бити биран за учитељског члана епархијског школског одбора, и најпосле да деца основних школа нису обвезана похађати свакодневна јутрења.

Узете су на знање изјаве српских православних црквених општина у Кађу и Жабљу, да гледе својих школа у свему сматрају за себе обавезним школску уредбу и признају надлежност српских православних вероисповедних школских власти, те ће се затражити признање јавности ових школа.

Узета је на знање одлука епархијске конзисторије бачке, да је за ову школску годину поставила за заменика катихету у српској вишој девојачкој школи сомборској јереја Марка Павловића.

Узет је на знање извештај ЕШО-а бачког, да је у Силбашу отворена четврта српска вероисповедна основна школа.

Спроведене су саборском одбору молбе црквене општине у Т. Павлишу, Краљевцу и Толвадији, којом моле припомоћ за издржавање своје школе.

Није узета на знање ЕШО-у пакрачком достављена одлука кр. земаљске владе у Загребу, којом забрањује српским православним автономним школама и школским одборима, да се у дописивању са јавним властима служе ћирилицом, јер ова владина наредба стоји у противности са законом.

Изд ти су декрети сталности овим српским народним учитељима, односно учитељицама: Димитрију Рашићу за Митровицу, Милени Продановић-Замуровић за Т. Хеђеш Мирославу Ковинчићу за Арад, Веселину Главашком за Бочар, Василију Терзићу за Цону Бару, Живојину Раковићу за Подпорањ, Вељку Попову за Велику Маргиту, Агници Сиротановићевој за забавиљу у Бавништу, Јосифу Лаковићу за Бегеч, Јелисавети Гуцуњи за Б. Фелдварац, Даници Ђендић за Пивнице, Тодору Лазићу за Брестовац, Милану Ђ. Ђосићу за Нови Сад, Аркадији Милетићу за Вршац, Петру Зубановом за Вршац, Катици Лунгуловој за Батању, Софији Маглићевој за Рац Мечку, Катици Машировићевој за Почу, Паулини Силашкој за Вемеш, Радивоју Легетићу за Рац Милитић.

Узет је на знање извештај ЕШО-а темишварског, да су у црквеној општини меленачкој установили још два учитељска места.

Узет је на знање извештај ЕШОдбора темишварског, да је црквена општина у Хрњакову правомоћном пресудом проглашена за румунску, те је тиме и ондашња школа прешла у руке румунске митрополије.

Поводом извештаја управе српске учитељске школе у Сомбору, да је ондашња црквена општина решила, да зида нову зграду за учитељичку школу, позваће се иста општина да овамо приложи ово предметан скупштински закључак.

Саслушан је извештај привременог заменика главног школског референта о извештају у ствари изгреда (страјковања) ученика сомборске учитељске школе, те је донесена пресуда, којом су осам ученика као главни кривци кажњени саветом, да школу напусте (consilium aberudi) и одузете им стипендије, а свима осталима, који су у нередима учествовали, подељен је строг укор.

Умолиће се саборски одбор, да одобри 600 круна припомоћи, да се изашље професор цртања у сомборској учитељској школи на течај за цртање и мушки ручни рад.

На предлог учитељског збора сомборске учитељске школе закључено је, да божићне ферије трају од Бадњег дана до Нове Године.

На упражњену стипендију из закладе Ђорђа Раље кандидовани су на једно место Криста Урошевић а на друго место Светислав Гавриловић.

Одбијена је молба професорског збора српских учитељских школа у Сомбору, да се уведе непрекидна настава, већ је решено да има остати досадашња пракса с тим, да се после подне предузимају технички предмети.

Известиће се епархијски школски одбор бачки, да се место Емила Херцега, учитеља у Сенти не може попунити, јер је исти ван своје кривице (vis maior) спречен да врши учитељску дужност.

Одбијен је уток српске православне црквене општине у Ст. Сивцу против одлуке ЕШОдбора бачког, којом је решено, да се онде отворено ново учитељско место има учитељицом попунити.

Одбијен је уток Томе Бикара и др. из Сомбора против одлуке ЕШО-а бачког, којом је потврђен избор Јована Мандића за учитеља у Сомбору.

Одбијена је молба управе српске више девојачке школе у Новом Саду, да ученице ове школе буду ослобођене од похађања цркве у зимским месецима.

Поднесена је министарству „Општа географија“ од Милана Недељковића.

Одобрена је измена дисциплинарних правила за ученике и ученице српских учитељских и учитељичких школа.

Одобрена су правила књижевне дружине ученика учитељске школе у Сомбору „Натошевић“ и статут интерната за приправнике српске учитељске школе у Пакрацу.

Природописне слике издање М. Ивковића у Новом Саду издате су школској анкети.

Није уважена молба градског поглаварства у Земуну, да му ондашња црквена општина неће да пошаље затражене оспособнице ондашњих учитеља, јер се наредба земаљске владе не може тумачити, као што исто градско поглаварство тумачи.

На молбу епархијског школског референта бачког и будимског одобрено је, да се у овој школској години осим одобрених могу употребити још неки уџбеници за мађарски језик.

Враћен је Мари Максимовићевој, учитељици више девојачке школе у Панчеву спис јој Хемија, да га према примедбама оцењивача исправи.

Рукопис „Хемија“ Вере Радић Петровић издан је на оцену.

Установљен је предлог за просветни прорачун за идућу школску годину и уступиће се српском православном народно црквеном саборском одбору.

Осим горњих предмета саслушани су извештаји подручних школа о текућим пословима, решене молбе појединих учитеља, које траже дозволу за споредна занимања (већином перовођством у црквеним општинама) и молбе ученика за накнадно уписивање и приватно помагање и решено неколико дисциплинарних ствари учитеља и учитељица.

Вести из места и са стране.

Балканско питање и социјалисте.

За први, други и трећи дан Божића сазван је у Београду велики збор социјалиста у Србији. На том збору суделовање и изасланици социјалне демократске странке у Турској, Румунији, Бугарској и Хрватској и Славонији. Прва тачка дневног реда гласи: Балканско питање и социјакна демократија.

Одложена изложба „Српске Жене у Прагу.

На опште захтевање одлаже средишњи одбор ческих женских удружења за јануар заказану изложбу женских рукотворина Српкиња за март — април месец идуће године. Стога средишњи одбор умољава наше добротворне задруге и појединце, који раде на прикупљању изложака, да се према овоме равнају. — Умољава даље и друге наше листове изван Новог Сада, да ово објаве и својим читаоцима.

Будимпештанско правосуђе.

Адвокати се у Будимпешти побунили. Стотина њих под вођством дра Блаунела обратило се поднеском комори. Устали су против грозног стања у будимпештанском правосуђу. Мало је судија, веле, мало помоћног особља. Послови застају и не могу се посвршавати. Међутим, свет има права да тражи брзо отправљање својих послова у правосуђу. Неизмерне штете бивају због тога. Више од годину дана леже послови неотправљени и отежу се кривичне истраге. — Хоће ли моћи комора што учинити не зна се. Али то се зна, да међу пештанским адвотатима има сијасет таквих, који ловећи за мандатима и другим одликовањима ван својих канцеларија, сами отежавају и онемогућују послове у правосуђу.

59 хиљада исељеника.

Од године 1904. до данас, дакле, за пет година иселило се из земплинске жупаније са путним листом свега 59 хиљада особа. Земплинска жупанија је стара груда грофова Андрашија, Хадика и Мајлата. Тај је огромни број исељеника споменуо земплински поджупан у свом извештају на жупанијској скупштини. Као што се види, грофови су мало учинили да се из жупаније им свет не сели у Америку. Међутим је жупанија решила, да се појача полиција, а нарочито погранична жандармерија.

Убиства у Беранима.

У Старој Србији Арнаути, па сада и Турци слободно, без сметње, непрекидно тлаче српски живаљ. Тако су пре неки дан руговски Арнаути близу села Боге убили из заседе Петра Ненељковића, трговца из Берана. Кириција који је ишао с Петром једва је умакао. Под планином пак Буковиком нашли су ових дана мртвог Николу Бошњака из Берана. Никола је убијен из пушке и сваму је глава размрскана куршумима. Убили су га Турци, зна се и који, али нико и не помишља, да против њих поведе истрагу. Тврди се, да су оба ова Србина убијена по наредби беранског кајмакама.

Брзојави „Застави“.

Стигли 10. децембра.

Политичка криза.

Будимпешта. Лукач је примљен од краља у 10 сахати, а Хедервари у пола 2 сата.

Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

Српско народно позориште.

(Ред позоришних представа)

У четвртак, 10. (23.) децембра: **„Слепи миш“**. Комична оперета у 3 чина, по „Ревељону“ Мељака и Халевија слободно прерадили Хафнер и Жене, превео Јован Грчић, музика од Штрауса.

У суботу 12 (25.) децембра: **„Зец“**. Шаљива игра у 3 чина, написао И. Мјасницки, с руског превео Глишић. (У претплати.)

У недељу, 13. (26) децембра: **„Милош Обилић“**. Трагедија у 5 чинова, с певањем, написао др. Јован Суботић. (Дневна представа за народ уз обичне цене, у 3 сата после подне.)

У недељу, 13. (26.) децембра вечерња представа: **„Наши сељани“**. Позоришна игра у 3 чина, с певањем, написао Мита Поповић, музика од дра Ј. Пачуа. (Ван претплате.)

Свагдашња среда одређена је била за комаде с певањем, а свагдашњи четвртак за драме; али како је војничка музика увек средом званично спречена да долази на пробе: то ће се одсад средом давати драме, а четвртком комади с певањем.

Изашао је

„РАД“

српски народни календар

за 1910. год.

Календарски део израђен је као и прошлих година, а пазило се нарочито на српске светитеље.

У забавном и поучном делу календара има:

Народна политика: Да проширимо радикални програм, од Јаше Томића. — *Мисли српских песника.* — *Народни борци: Др. Жарко Миладиновић* (са насловном сликом). — *Песма*: Та знају он, од Змаја Јована Јовановића — *Приповетка*: Свашта у свету, приповетка из српског народног живота, од Ј. Т — *Из српске прошлости*: Стеван Драгутин Немањић, српски краљ, назван краљ сремски, од Милана Недељковића — *Народне песме*: Српске народне песме из пиротског округа Скупио Љубомир В. Јанковић, учитељ — *Из српских краљева*: По Косову пољу. Сремдрежа и Звечан. Из Срдановнх путничких бележака. — Манастир Горњак (са сликом), од Мих. Ст. Ризнића учитеља — *Народна просвета*: Просветом јача народна снага, од Мите Клипина. *Поуке за народ*: Пољопривредник у одбрани против туберкулозе (сушице), од Јаше Јањића Закони, које ратар треба да познаје, од Н. Теодоровића. — *Приповетка*: Ава и Вака (из живота америчких Срба) написао М. Косовац — *Народно здравље*. Нервоза у народу, од дра Живка Продановића. — *Чика Јова српској деци*: До сада нештампане песме Чика Јовине са сликама, које је цртао песник. — *Парница због велике издаје. Описи слика*, међу њима животопис Шерифа Арнаутовића, муслиманског вође у Босни и Херцеговини. Вашари Поштанске пристојбе. Огласи.

СЛИКЕ. Насловна слика: Др. Жарко Миладиновић. — Парница због велике издаје: I. 53-ца оптужених Срба, II. бранioци оптужених радикала, III. зграда судбеног стола у Загребу, IV. војни затвор у Загребу, V. судница у парници због велике издаје.

Осим тога још око 30 разних савремених слика и ликова из нашег и страног света. Има слика о крилатицама, ваздушним бродовима и о северном полу.

Календар „РАД“ штампан је на лепој хартији у формату највећих наших календара, а износи преко $8^1/_2$ штампаних табака.

Цена му је 80 пот. (40 новч

са поштарином 1 круна

Продавци имају рабата $33^1/_3$ или сваки трећи календар, но поштарину плаћају они који поручују

Поруџбине треба упутити **Српској манастирској штампарији** у Карловце (Срем).

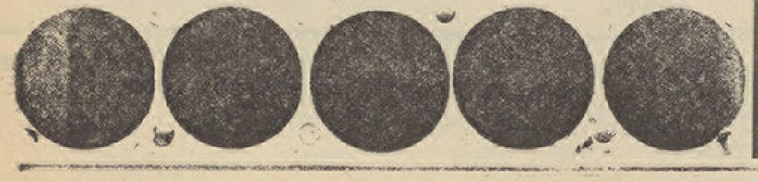

НАЈПОДЕСНИЈИ БОЖИЋНИ И НОВОГОДИШЊИ ПОКЛОН

ЈЕДАН ПАР КОБРАКОВИХ ЦИПЕЛА.

Добити се може за даме, господу и децу код

ВИЛМОША ВАЈСА, стовариште Кобракових ципела

1635 77—50 **НОВИ САД, Фрање Јосифа трг бр. 3. (Вагнерова палата.)**

ОБЈАВА.

Поред моје кафане и гостионице назидане су довољне просторије као штале и шупе за такозвани

Велики „Ајнкер“,

те сам слободан овим препоручити се поштованим посетиоцима из околине, да изволе моју гостионицу обилато посећивати, јер ће код мене наћи сваке угодности и склоништа за своја кола и коње.

С поштовањем

Јоца Каначки,

1749 3 - 6 гостионичар **код „Лава“**,

Нови Сад Темеринска улица бр 28

ОТПОЧЕЛА ЈЕ ..

Јефтина продаја

БОЖИЋНЕ СЕЗОНЕ

у највећој трговини

женске и мушке робе

Љубомира Поповића

у НОВОМ САДУ, у Кошутовој улици

1746 3—100

Српско Трговачко Друштво у Руми

одликовано на П. земаљској пчеларској изложби у Руми 19 9

извозници

МЕДА

на велико и на мало, разашиље на 5 клг дозама гарантовано чистог овогодишњег врзаног

меда

по К. 6.— **уз поштанско поузеће.** Трговцима и препродавцима посебне цене.

130 . 10 — 2

ЈЕФТИНЕ ЦЕН ! 50% ПОПУСТА! ЈЕФТИНЕ ЦЕНЕ!

Само ће 2 недеље трајати ова продаја!

1200 комада разноврсних женских чојаних зимских тоалета

380 комада разноврсних женских од пресованог плиша тоалета

230 комада финих од свиленог плиша тоалета

Због огромне количине на стоваришту пред божићне празнике по ванредно јефтиним ценама се продаје

Исто тако разноврсне стерин робе: ћуркова, бунди, перзианских капа може се добити код

Манојла Рота и Сина

17 8 2—6 ћуркара у Ст Бечеју.

Ванредно јефтине цене!

Шпецерајска трговина

Светозара Николића

у Меленци

потребује **ЈЕДНОГ ПОМОЋНИКА**, који је две три године сервирао. 1781 1—3

Микин и Стојковић

Централа: у Новом Саду.

Филијала: Стара Пазова

Главна улица бр. 2, преко пута владичиног двора.

Телефон број 133. — код *„Тигра“*.

велика шпецерајска и деликатесна трговина

препоручују своје богато стовариште *брашна, разноврсног сапуна, праве гром-есенције, илава камена, рафије и најбоље гуме за каламљење, најфинијег зејтина за јело*, велико стовариште шећера, кафе, пиринча, крупна, и ситна грожђа, бадема, лешњика, смокава, шампањца, домаћег и француског коњака, рума и ликера, *велико стовариште минералних вода*, сваковрсних *боја* за кречење, *лака* за патосе, *фирнајса* и *цемзле*, и све остале у овој струци спадајуће робе.

Пошто смо у свези са првим и највећим светским извозним трговинама и творницама и с тиме нам је могуће и цене тако јефтине ставити, да се код нас свагда свежа и најбоља роба по најјефтинијим ценама добити може *на велико и на мало.*

Сваком нека је из своје сопствене користи препоручено, да се за набавку робе обрати *на велику шпецерајску трговину* 268 17—52

Микинаџи Стојковића

у Новоме Саду

и у Старој Пазови.

Послуга брза и тачна. ○ ○ ○

○ ○ ○ ○ Роба увек свежа.

За ново-отварајућу

помодну мануфактурну трговину

ГЕОРГА САЈДЛА

у Новом Саду

потребна су **четири способна помоћника**. Добри продавци, који говоре српски, немачки и мађарски. Осим тога **једног аузлаг-аранжера** Даље потребујем једног **деловођу за радњу у Новом Врбасу.**

1780 1—3

Готова је и разашиље се

!ПРОСВЕТА!

КАЛЕНДАР ЗА СРПСКЕ СВЕШТЕНИКЕ, УЧИТЕЉЕ И НАРОД.

Сваки Србин, кога интересује црква и школа, треба да набави овај календар; у њему се садрже уредбе (закони) црквених и школских власти, и дужности свештеника и учитеља. **Цена 60 пот.**

Препродавцима дајем највећи рабат

ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА

МИЛАНА ИВКОВИЋА

1726 10—20 Нови Сад (Ujvidék)

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.